

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

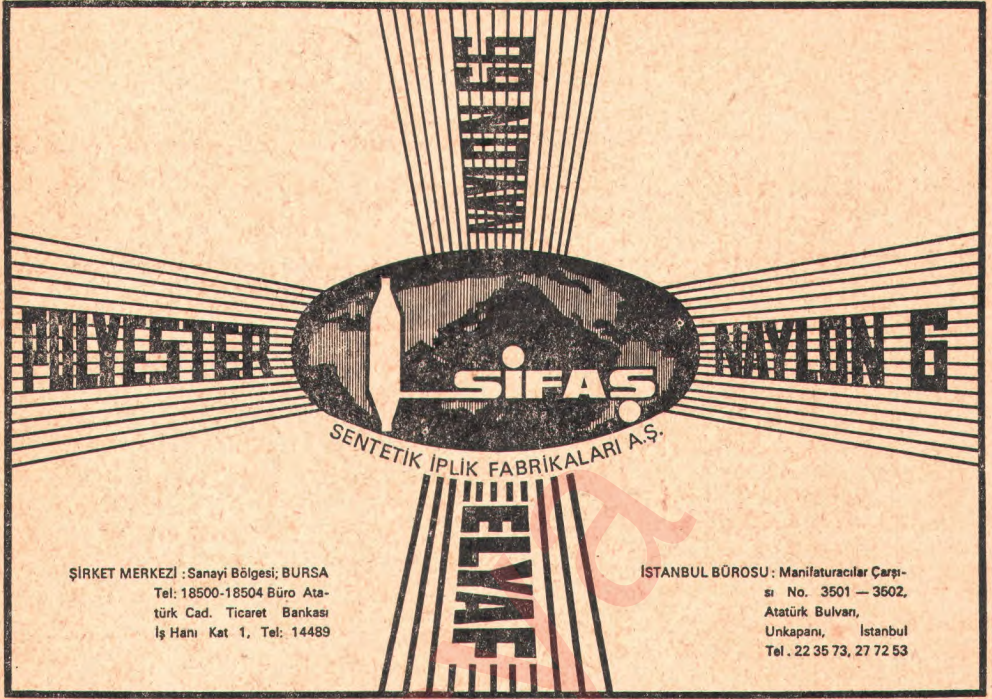
İKTİSAT DERGİSİ

HAZİRAN 1974

SAYI 120

CİLT : 19

500 KURUŞ

ŞİRKET MERKEZİ : Sanayi Bölgesi, BURSA
Tel: 18500-18504 Büro Ata-
türk Cad. Ticaret Bankası
İş Hanı Kat. 1, Tel: 14489

İSTANBUL BÜROSU : Manifaturacılar Çarşı-
sı No. 3501 — 3502,
Atatürk Bulvarı,
Unkapanı, İstanbul
Tel. 22 35 73, 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahife	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.

K. ATATÜRK

CİLT : XIX

SAYI : 120

HAZİRAN 1974

Fiatı : 5 T.L.

Yıllık : 60 - 6 Aylık : 30 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına Nihad BATUR

Yazı İşleri Müdürü : Nihad BATUR

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Derginin Sesi		***
3. Petrol Politikamız Nasıl Olmalı		Kenan GÜNEY
7. Kıbrıs		Orhan BULDAÇ
10. Hesap Uzmanları Kurulu ve Mali Denetim		Erdoğan KARAKOYUNLU
19. Euro-Tahvilleri Piyasasının Çökme Tehlikesi		Dündar MURADOĞLU
24. 1973 Yılında Türkiye'de Sınai Üretim		
35. 1974 Yılıının Ekonomik Durumu		

Derginin Sesi ..

YAŞASIN MİLLET - YAŞASIN ORDU

1959 Londra ve Zürich andlaşmaları uyarınca, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantörlüğü altında 1960 yılında kurulmuş bulunan Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyetinde, yıllardan beri süregelen hukuka, insanlığa aykırı ve Türk Milleti ve ada Türklerinin hak ve güvenliği yönünden son derece tehlikeli olaylar, 1964 ve 1967 bunalımlarından değişik bir yönde gelişerek 15 Temmuzda; EOKA lideri katil Samson ve taraftarlarının, Kıbrıs'ı ilhak sevdası ve Türkiye'nin meşru haklarına saldırarak Yunanistan'da iktidarda tutunmaya çalışan Yunan Cuntasının emir ve desteğinde, bozulan hukuki düzen içerisinde Kıbrıs Rumlarının meşru lideri papaz Makarios'a karşı giriştikleri darbe hareketi ile yepyeni bir nitelik kazanmıştı. Türkiye'nin hareketsiz kalacağı esasına dayanarak yürütülen darbe hareketinde Adada hak-sız olarak bulunan Yunanlı subaylar başlıca rolü oynamışlar ve Bağımsız Kıbrıs Devletinden «Helen Cumhuriyeti» olarak bahsetmeye başlamışlardı. Ne acıdırki büyük dostumuz ve müttefikimiz Amerika Birleşik Devletleri de darbecileri tanımak gayretine girmiş, Yunan Cuntası da konuyu bir oldubittiye getirmenin keyfini sürmeye başlamıştı.

Hükümetimiz, 15.20 Temmuz tarihleri arasında, milletimizin ve tüm Siyasal partilerimizin aynı amaçta birleşen onurlu tutumunu bir kere daha tesbit ettikten sonra, Kıbrıs Devletine hayat veren andlaşmanın 4 cü maddesi uyarınca garantör devletlerden biri olarak İngiltereye müşterek müdahale teklifinde bulunmuş, bununla da yetinmeyerek ilgili tüm ülkelere Kıbrıs'ta barışın temini yönünden dikkatlerini çekmişti. Bütün bu çabalar olumlu sonuç vermeyince, Kıbrıs'ın toprak bütünlüğü ve bağımsızlığı yanında Türk Toplumunun haklarını korumaktan, andlaşma uyarınca, yükümlü bulunan ülkemiz, Adada yeniden hukuk ve barış düzeni sağlamak ve Türklerin haklarını güvence altına almak için askeri bir operasyona girişmiştir.

Kahraman Türk Ordusunun, milletinin emrinde O'nun engin desteği ve tüm siyasal partilerimizin ortak görüşü ve Cumhuriyet Hükümetimizin yerinde kararı ile giriştiği harekât sonunda, plânlanan hedeflerin hepsi gerçekleştirilmiş ve zorbalara unutamayacakları yeni bir ders daha verilmiştir. Artık bundan böyle, Adadaki Türk gücü sayesinde, zorbalar ve katiller istediklerini yapamayacaklar, Türk Milletinin Kıbrıs üzerindeki haklı istekleri gerçekleşinceye ve Kıbrıs Türklerinin haklarının güvencesi olabilecek yeni statüsü saptanıncaya dek Türk Ordusu Adadaki barış gözcülüğüne devam edecektir.

Hukuk açısından haklı bir temele dayanarak, milli güç ve kararlarımız sayesinde sağladığımız bu son derece olumlu sonuç, Türk Milleti, Türk Ordusu, Türk Demokrasisi ve Hükümetimiz için bir övünç konusu olduğu kadar, Milli hedeflere ulaşmada engin bir tecrübe niteliği de taşımaktadır.

İç politikamızda, sorunun gelişmeleri yozlaştırılmadığı, Barış masasında dayandığımız ve Dünya Kamu oyununda bizi haklı kılan gerekçelere sadık kaldığımız ve özellikle Kıbrıs'ın stratejik önemi nedeniyle Kıbrıs'a büyük ilgi gösteren ülkelerin he-saplarını kendi milli yararlarımızın önüne geçirtmediğimiz sürece başarı, kesinlikle milletimize ait olacaktır.

Biz bu noktada, Kıbrıs'ta canlarını veren aziz şehitlerimizi rahmetle anarak, gösterdiğimiz örnek milli dayanışma ve Şanlı Ordumuzun üstün başarısından ötürü duyduğumuz engin mutluluk içerisinde

YAŞASIN MİLLET - YAŞASIN ORDU diyoruz.

Gelecek, Milli hedeflerde bütünleşmesin bilen Türk Milletinin olacaktır.

Sevgi ve Saygılarımızla
İKTİSAT DERGİSİ

Petrol Politikamız Nasıl olmalı ?

Kenan GÜNEY

Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
Müfettişi

Petrol 20'nci asrın en önemli stratejik madenidir. Dünyanın bir numaralı ticarî metali'de petroldür.

Petrolün birinci önemi enerji kaynağı oluşudur. Bugün dünya enerjî üretiminin % 50 sinden fazlası petrol'e dayanmaktadır.

Petrolün ikinci önemi kimya sanayii'nin temel ham maddesini teşkil etmesinden gelmektedir. Organik kimyasal maddeler bugün hemen hemen tamamı itibariyle petrolden üretilmektedir. Petrokimya Sanayii'de petrole ve tabii gazla istinat etmektedir.

Petrolün üçüncü önemi askeri

yöndendir. Modern Kara, deniz ve hava kuvvetlerinin petROLSÜZ düşünümlmesi bile mümkün değildir.

İşte bu sebeptendir ki meşhur İngiliz başvekili Çörçil 1938 yılında «bir damla petrol bir damla kandan daha kıymetlidir» demek suretiyle konunun ehemmiyetini dile getirmiştir.

Bugün, büyük sanayi ülkeleri ile Sanayileşmek çabasında bulunan ülkeler refah seviyelerini ve gelişme ümitlerini ancak petrole sürdürebilirler. Petrolü dolayısıyla enerjisi olmayan ve bunu devamlı ve ucuz bir şekilde temin edemi-

ye nlkelerin ilerlemelerine imkân yoktur.

Dünyanın en büyük devleti Amerika, yıllık 500 milyon ton üzerindeki hampetrol üretimine rağmen halen dev sanayisinin ihtiyaç duyduğu enerjiyi karşılıyabilmek için her yıl 100 milyon tonun üstünde petrol ve petrol ürünü ithal etmektedir. 1980-85 yıllarında Amerikanın petrol tüketiminin yarısını ithal yoluyla karşılamak mecburiyetinde kalacağı tahmin edilmektedir. Rusya ise 400 milyon tona yaklaşan üretimine ve ihraç imkânına rağmen Ortadoğu'dan petrol ve gaz ithaline girmektedir. İngiltere Ortadoğu petrollerinde pay sahibi olmasını yeterli görmeyip müstakbel gelişmeleri dikkate alarak kuzey denizinde çok pahalı petrol aramalarına ve üretimine gayret etmektedir.

Diğer taraftan; büyük sanayi ülkeleri olmalarına rağmen petrollerini büyük ölçüde ithal zorunda bulunan Fransa, Almanya, İtalya gibi Avrupa devletleri ile Japonya gibi uzak doğu ülkeleri, ikmal kaynakları olan Ortadoğu ve Afrika petrollerinin temininde başgösteren güçlüklerden son derece endişelenmeye başlamışlardır. Bir taraftan millileştirme hareketleri diğer taraftan da petrol fiatlarının gittikçe yükselmesi bu ülkeleri büyük ölçüde tedirgin etmektedir.

Böyle bir dünya Ortamı içerisinde sanayileşme atılımlarına başlamış olan ülkemiz bakımından da petrol hayati bir mahiyet kazanmıştır. Halen enerji ihtiyacının % 50 sine yakın kısmını petrolle karşılamak durumunda olan Türkiye muhtaç olduğu petrol bulmak mecburiyetindedir. Bu mecburiyet karşısında petrol politikamız her türlü şahsi ve grubsal görüşler dışında milli bir temele dayanmak zorunladır.

Kendi kendimize milli bir petrol politikasının nasıl olması gerektiğini sormak ve bunu cevaplandırmak zaruretindeyiz. Bu zaruret yüce meclis tarafından da zamanında görülmüş ve bilindiği gibi 31.1.1968 tarihli 10/7-8/26 sayılı (Millet Meclisi Araştırma Komisyonu Raporu)nda dile getirilmişti.

Bu raporda açıklandığı üzere petrol politikamız «Türkiyenin her sahada ihtiyacı bulunan petrol ve petrol ürünlerini tamamen milli kaynaklardan karşılamak, Türkiyeyi petrol ihracatcısı bir le haline getirmek, petrol şletmeciliği yapan kamu kuruluşlarını güçlendirmek, özel teşebbüsü desteklemek» şeklinde özetlenebilir.

Anılan bu hedeflere varabilmek için bir taraftan milli devlet kuruluşumuzu bütün imknlarımızla güçlendirmek ve petrol sanayiinde insiyatifi devlet elinde bulundur-

mak, diğer taraftan da özel teşebbüsü teşvik etmek lâzımdır. Nitekim arzettiğim Petrol Komisyonu raporunda da «Petrol Kanunumuzda tesbit edilecek şartlar dahilinde yabancı sermaye ve tekniğin faaliyetlerine müsaade edilmekte devam olunması, devlet gücü ile birlikte özel teşebbüsten de gerektiği ölçüde faydalanılması, millî kalkınma ihtiyaçları bakımından lüzumlu...» görülmektedir.

Gerçekten de bugüne kadar alınan neticeler diğer orta doğu ülkelerinin aksine ülkemizde büyük petrol kaynaklarına rastlanmadığını ortaya koymaktadır. Burada kusur ne 972 Sayılı Kanunun devletçi sisteminde ne de 6326 sayılı kanunda'dır. Bu, Türkiye'nin jeolojik yapısının özelliklerinden gelmektedir.

Hedefe varabilmek için mümkün olduğu kadar çok kuyu açmak Türkiye'yi karış karış aramak mecburiyetindeyiz. Unutmamak lâzımdır ki, Amerika'da her yıl 5000'in üstünde arama kuyusu açılırken memleketimizde 18 yılda açılan arama kuyusu adedi sadece 318 den ibarettir.

Petrol aramak, kuyu açmak ve bilhassa ülkemiz jeolojik şartları icabı derin seviyelerde ve denizlerde sondaj yapmak hem büyük malî külfetleri hem de geniş ilmi, Tek-

nik bilgi ve tecrübeyi gerekli kılmaktadır. Kanaatımızca devletin tek başına bu külfetin altına girmesinde fayda olmadığı gibi tek başına özel teşebbüse ümit bağlamakta doğru değildir. Zira bir taraftan aramaların kati netice vereceğini önceden bilmek imkânına sahip olmayışımız münhasıran devlet parasının böyle rizkli bir işe yatırılmasını gerektirmez. Diğer taraftan özel teşebbüs münhasıran kâr gayesi ile ve milletlerarası petrol politikasına göre çalışmalarını ayarlayacağından böyle önemli ve stratejik bir madenin münhasıran onun insiyatifine terkedilmesi de mantıklı olmaz. O halde politikamız (Petrol'de devlete öncelik tanımakla beraber özel teşebbüsü de istismara imkân vermeyen makul ölçüler dahilinde teşvik etmek) olmalıdır.

Bu espirinin ışığı altında hazırlanıp kanunlaşan 18.4.1973 gün ve 1702 sayılı Petrol Reform Kanunu, Kamu Kuruluşlarına öncelik tanımakta ve bu kuruluşların petrol sahasında söz sahibi olabilmelerini teminen her türlü teşvik tedbirlerini vazetmiş bulunmaktadır. Bu avantajlı duruma rağmen, halen ülkemizde üretilen 3.7 milyon ton ham petrolün 2.7 milyon tonuna yakınına yabancı Şirketler üretmektedirler. Bu rakama son olarak DİCLE nehri kenarında (Diyarbakır dolayında) bulunan petrol üretimi de dahildir.

Devletin bütün teşvik ve hi-maye tedbirlerine rağmen sadece saha kapatmaya yönelik Milli Ku-ruluşumuz TPAO'nun denizlerdeki araştırmayı sermaye ve teçhizat yetersizliğinden yerine getireceği-ne ihtimâl verilmemekle beraber, günün siyasi koşullarından esinle-nerek devlet yardımını sağlayarak, böyle bir imkândan faydalanabile-ceği ihtimâl dahilindedir.

1974 yılı itibariyle 14 milyon tona ulaşan tüketimimizin 10 mil-yon tondan fazlasının ithâl edilece-ği düşünülürse dışarıya bir hayli dövizin akacağı izahtan vareste-dir.

Hem döviz yönünden ve hem-de ihtiyacın önemine binaen pet-rolün hiç olmazsa % 50 sinin bu-gün için iç kaynaklardan temin e-

dilmesinin gerektiği, aksi halde 1987 yılında 55 milyon tona ulaş-a-cağı tahmin edilen petrol tüketimi-mizin nasıl karşılanacağı soru-nu bugünden düşünölmeye başlan-mış, ancak hiçbir çözüm yolu bu-lunmadan kendi kaderine terk edil-miş bulunmaktadır.

Dünya petrol rezervi bugünkü tüketim miktarının sabit kaldığı takdirde 20 yıl daha ihtiyaca cevap vereceği hesaplandığı düşünölür-se ölkemizin petrol bakımından bir hayli zorluk çekeceği bir gerçektir.

İşte bu zorluğu yenebilmek için kapatılan sahalarda maddi yön-den devlet desteğini de sağlayarak gerekli araştırmalara süratle başla-mak Milli Kuruluşlarımızın başlıca ödevi olmalıdır.

KIBRIS

Orhan BULDAÇ

Yıllardan beri, Ülkemizin bir haysiyet meselesi olarak toplumsal hayatımızda büyük önemi olan Kıbrıs Sorunu, özellikle 15 Temmuzdan buyana yoğunlaşan gelişmelerle başlıca ülkelerarası sorun haline gelmiştir.

Adada barış ve kuvvet dengesi sağlamaya dönük başarılı ve övünç verici askeri harekâtımızla yeni gelişmelere aday olan Kıbrıs Sorunu, artık milletimiz ve hatta tüm ülkelerin tahammül sınırını aşan bir düzeye gelmiş bulunmaktadır. Dökülen nice masum kanları yanında kahraman askerlerimizin hayatları pahasına kazandıkları bu son başarıdan sonra, artık Milletimiz Kıbrısta milli yararlarımız ve dünya barışına uygun kesin çözümün alınmasını beklemektedir.

Türk Milleti, Kahraman Türk Ordusu ve Hükûmetimiz için olduğu kadar, Türk Demokrasisi için de bir övünç konusu olan son Milli Hareketimizin, Cenevrede başlayacak barış görüşmeleri ile ne yönde etkileneceği, Türk-Yunan ilişkilerinin ve bu ilişkilere bağlı olarak Dünya politikasının ne yönde gelişeceği günün, merak ve endişe uyandıran başlıca konusudur.

Kıbrıs sorunu 1974 lerde, çok karmaşık bir nitelik kazanmıştır. Şöyleki, 1959 Londra ve Zürih anlaşmalarına göre tesis edilen Kıbrıs Devleti, adada başlıca iki toplumu (Türk ve Rum toplumlarını;) ayrıca bu küçük devletin bağımsızlık ve toprak bütünlüğü ve anayasal yapısını garanti eden üç ülkeyi (Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'.

yi) ilgilendirmektedir. İlgi bununla kalmıyor, adada 1960 yılında Kıbrıs Devleti kurulduktan sonra, Devlet Başkanı sıfatını taşıyan Megalao-İdea manyağı Papaz Makarios, Kıbrıs Devletini dayandığı anayasal temelin dışına çıkartarak Türk ve Rum toplumları arasına soktuğu nifak tohumları ve özellikle Rum çoğunluğunun azınlık Türk toplumuna karşı her yıl uygulanan cinayetleri ile tüm ülkelerin ve ülkelerarası kuruluşların sürekli ilgi merkezi haline getirmiştir. Makariosun dış politika alanında izlediği yol ise Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Rusya'yı Kıbrıs üzerinde farklı düşüncelere sahip olmaya itmiştir. Orta Doğunun karmaşık siyasal dokusu, Amerika'yı Kıbrıs yönetiminden kuşku sahibi yaparken, Rusya'yı Kıbrıs'ı kazanmak çabalarına yöneltmiştir.

Türkiye'nin bağımsız Kıbrıs Devletini ve Anayasasının Türk Toplumuna tanıdığı haklarını işler halde tutmak çabası, 1964 ve 1967 girişimlerine rağmen, Yunanistan'ın Türkiye'nin aleyhine genişleme emelleri ve özellikle 1967'den bu yana Yunanistanda yönetimi elinde bulunduran Cunta'nın mantık dışı davranışları karşısında etkili olamamış ve Yunanistan Ada'yı ilhak edecek fırsatları kollayagelmıştır. Yunanistan ve Türkiye arasında Egede başlayan sürtüşme Kıbrıs'da

Yunan Cunta'sının aşağılık katil Samson'la beraber düzenlediği darbe ile Türk Yunan ilişkilerinde bar dağı taşıran son damla olmuştur.

20 - 22 Temmuz tarihleri arasında Kahraman Silâhlı Kuvvetlerimizimizin desteğinde ve Milletimiz için tam bir övünç kaynağı olan harekâtından sonra ortaya Türkiye'nin etkin olduğu yeni bir durum çıkmıştır. Şimdi sorun geçerli ve özellikle Ülkemiz ve Kıbrıslı Türk'ler için güvenceli yeni bir çözümün bulunması aşamasına varmış bulunmaktadır. Bu aşamadan başarılı çıkmak için kanımızca dikkatlerimizi şu noktalar üzerinde yoğunlaştırmak gerekoektir:

1) Kıbrıs'da Askerî harekâtımızı dayandırdığımız ve dünya kamu oyunun tasvibini kazanan hukuk ve dünya barışına saygılı tutumumuzu etkin bir biçimde sürdürmek,

2) Dünya kamu oyununda, dünya barışını tehlikeye sokan ve mantıksızlıkla suçlanan Yunan Cunta'sının tüm emellerini ve ulusal cüceliklerini göstermeye devam etmek,

3) Milli Bütünleşme ile güçlenen Ülkemizde Milli Dâvalar etrafında kenetlenmeye devam ederek Milli Bütünleşmenin yozlaştırılması için tüm siyasal patilerimizin alkışlanan tutumlarını sürdürmelerini sağlamak,

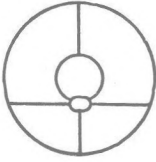
4) Kıbrıs üzerinde yoğunlaşan ilgilerin nedenlerini iyi değerlendirek, yabancı etkenlerin ön plâna geçmesine engel olacak Milli yollarımıza uygun çözümlerde milli gücümüze dayanarak, ısrarlı olmak,

5) Kesin çözüm alınıncaya dek Kıbrıs'daki kuvvet üstünlüğümüzü sürdürmek,

6) Kıbrıs'ın dünya barışını et-

kileyen niteliğine dayanarak önerilerimiz ile dünya barışına taraftar ülkelerin desteğini sağlamak.

Bu ve benzeri noktalardan güç alacak görüşme stratejimizin barışı tehlikeye sokmak koşullarını ortadan kaldırmaya ve Türk Milleti ve Türk Toplumunun haklarının güvencesi olacak yeni hukukî statüyü sağlamaya yeteceği kanısındayız.

Hesap Uzmanları Kurulu ve Malî Denetim (*)

Erdoğan KARAKOYUNLU

TOFAŞ-Türk Otomobil Fab. A.Ş.
Genel Müdür Yardımcısı

Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu, 29 Mayıs 1945'te Bakanlığa bağlı bir üst kuruluş olarak 4709 sayılı kanun ile kurulmuştur. Yüksek seviyeli, nitelikli, üstün meslek sevgi ve bilgisi bulunan bu değerli malî denetleme organı 29 yıllık bir hizmeti geride bırakmıştır. Kuruluşunun 29 ncü yılı vesilesi ile bu seçkin Kurulun gelişmesine fonksiyonlarına, ülke ekonomisine olan katkısına, çalışmalarına, sağlanmış bulunan aşama-

lara ve Kamu İdaresinde işgal ettiği yere ve önemine kısaca temas etmek faydalı olacaktır.

Kuruluşunu gerektiren koşullar

İkinci Dünya Savaşından sonraki süratli gelişme, gerek uluslararası çapta, gerekse ülkeler çapında esaslı bünye değişmelerine sebebiyet vermiş, Devletleri yükledikleri ekonomik, sosyal ve kültürel görevlerle birlikte bunların kapsamlarının son derece genişlemesini gerektirmiştir. Bu sebeptendir ki bir çok ülke için harp sonrası

(*) İstanbul Sanayi Odası Dergisi 101.

seneleri değişen koşullara uymak için gereken siyasi, ekonomik ve sosyal atılımların gerçekleştirildiği bir dönem olmuştur. Devletlerin artan sosyal ve kültürel hizmetler yanında ülke ekonomisinin geliştirilmesi, ekonomik kalkınmanın başarılması için gerekli kaynakların arttırılması gerekmiş ve bunun en müessir aracı olan «vergi» ve «vergicilik» ile ilgili çalışmalar da yoğunlaşmıştır. Yukarda belirtilen şartlar tabiatile ülkemiz için de geçerlidir. Nitekim, bu genel çerçevede içinde bugünkü vergi sisteminizin ilk çalışmaları 1943 yılında başlamıştır. Zira Türkiye gerek o zamanki, gerekse daha sonraki ihtiyaçlarını karşılayabilecek modern bir vergi sistemine muhtaç bulunuyordu. Yepyeni bir vergi düzenine geçmek, diğer bir deyimle köklü bir vergi reformunu gerçekleştirmek için çalışmalar sürdürülürken bu reform esprisi içinde vergi denetiminin de yeniden ve modern bir biçimde organizasyonu zorunlu görülmüştü. Sözü edilen anlayış içinde o zamanki yöneticilerin ileri görüşlülüğü sayesinde ki Hesap Uzmanları Kurulu kurulmuştur. Bu yeni ortamda Hesap Uzmanlarının varlıklarını gösterecekleri Vergi Reformu da yapılmış ve «beyan esasına dayanan» modern vergiler kabul edilerek devrini tamamlamış vergiler tasfiye edilmiştir.

Görev ve yetki alanı, inceleme konuları

Başlangıçta 30 kadar Hesap Uzmanı ile çalışmalarına başlayan Hesap Uzmanları Kurulunun ekonomimiz ve Kamu İdaresi içindeki yerini ve önemini, göğüs kabartıcı varlığını belirten en iyi örnek kuruluşunu düzenleyen 4709 sayılı kanunda öngörülmüş görevlerle bugünkü fiilî görevlerinin karşılaştırılması olacaktır. Zira Hesap Uzmanlarının çağdaş işletmecilik ve vergi denetimi içindeki yerini ve fonksiyonlarını en anlamlı şekilde gösterecek unsur bu mukayese ve mukayesenin sonucu olmaktadır. 4709 sayılı kanunun birinci maddesinde Kurulun kuruluşu ve ödevleri şu şekilde ifade edilmiştir: «Gelir Kanunlarının emrettiği ödevliler hesaplarını incelemek ve Maliye Bakanı tarafından lüzum görülecek etüdleri yapmak üzere merkezde bir Başkanın idaresi altında Müşavir Hesap Uzmanı, Hesap Uzmanı ve Hesap Uzman Muavinlerinden toplu bir (Hesap Uzmanları Kurulu) kurulmuştur. «Kanunda kısaca» ödevli hesaplarını incelemek» ve «Maliye Bakanı tarafından lüzum görülecek etüdleri yapmak» şeklinde ifade edilmesine rağmen, kuvvetli bünyesi, genç ve dinamik hüviyeti, dürüst, kültürlü ve seviyeli elemanları, disiplinli metodlar ve verimli çalışmaları ile kısa zaman-

da Hesap Uzmanları Kurulunun görev ve yetki alanı fiilen bunların çok daha ötesine taşmıştır.

Üstün bir görev duygusuna sahip, yüksek ruhî nitelikleri olan Hesap Uzmanları Kurulunun başarılı ve güven verici çalışmaları sâyesinde bugün kendisine tevdi edilen işler ve fonksiyonlar şu şekilde ifâde edilebilir:

- Vergi Denetimi (Gelir, Kurumlar, Gider, Veraset, Emlâk, Emlâk Alım, İşletme, Gayrimenkul Kıymet Artışı, Dış Seyahat Harcamaları, Damga Vergileri incelemeleri...);
- Vergi Tekniği ile ilgili çalışmalar (ilk madde indirim oranlarının tesbiti, Vergi iade-leri, Vergi tescilleri ile ilgili tesbitler, muhasebe kayıt ve sistemlerle ilgili çalışmalar, maliyet ve satış fiyatlarını tespit çalışmaları, Randıman tesbitleri, normal ve fevkalâde amortisman oranlarının tesbiti, yabancı ulaştırma kurumlarına ait ortalama emsal nisbetlerinin tesbiti, kayıt nizamı kontrolleri...);
- Kambyo Denetimi (Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu ile ilgili uygulaması);

- 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu uygulaması (Yabancı Sermayenin Türk Ekonomisine ve ödeme dengesine yararlılık derecesi, kâr transferi, değer tesbitleri, sermaye tezyit istekleri...);
- 6326 sayılı Petrol Kanununun ilgili hükümlerinin uygulaması (kâr transferi v.s...);
- Vergi uygulamalarına yön verme çalışmaları (Vergi Reform komisyonu çalışmaları, Kanun tasarılarını hazırlama, Genel tebliğlerin, Bakanlık muktezalarının hazırlanması ve Kanun değişiklikleri, Bakanlıklar arası komisyon ve Komitelerde Bakanlık temsilciliği, H.U.K. Danışma Komisyonu Kararları);
- Organizasyon ve Reorganizasyon çalışmaları (Bakanlık bünyesindeki çalışmalar, İktisadî Devlet Teşekküllerinin yeniden düzenlenmesi, Uluslararası çalışmalar, Vergi Organizasyonu ve âhenkleştirilmesi ile ilgili çalışmalar...);
- Uluslararası örgütlerde hesap incelemeleri (CENTO, RCD);
- Bilirkişilik ve ekspertiz işleri;

- Eğitim çalışmaları (Kurul mensupları ile Gelirler Kontrolörlerinin, Vergi Kontrol memurlarının ve Bakanlığın diğer elemanlarının konferans, kurs, staj, seminer yolu ile eğitilmesi);
- Ödevlileri eğitme çalışmaları (Kitap, radyo, televizyon gibi çeşitli yayınlarla, kurs ve konferanslarla mükellefleri eğitme, Danışma Bürolarını yürütme çalışmaları);
- Yurt içinde ve yurt dışında araştırma ve etüdler yapılması, öğretim müesseselerinde öğretim görevlisi olarak görev alma.

Yukarda ana hatları ile kısaca belirtilmeye çalışılan çalışmalar Hesap Uzmanlarının görev ve yetki alanlarının genişliğini ve inceleme konularının çeşitliliğini yeter derecede göstermektedir. Hesap Uzmanları, bu kadar çok yönlü ve geniş alanı kapsayan görevlerini, Maliye, İktisat, İşletmecilik ve Hukuk bilgi ve tecrübeleri yanında olgun, seviyeli, çatışma yerine işbirliği anlayışına dayanan uygulamaları ile başarılı şekilde yürütmüşler ve Bakanlık içinde ve dışında kendisinden vazgeçilmesi mümkün olmayan bir kuruluş haline gelmişlerdir. Bu vasıfları ve çok cepheli hüviyetleri dolayısıyledir ki Hesap

Uzmanları sadece Bakanlık içinde değil, aynı zamanda Kamu teşekküllerinde ve özel sektörde de çok aranılan elemanlar olmuşlar ve buralarda da görevlerine devam ederek hem mensup bulundukları teşekküllere, hem de ülke ekonomisi ve idaresine faydalı olmaya devam etmişlerdir.

Modern vergileme sistemine geçildikçe, sadece bir vergi denetçisi olmayıp aynı zamanda sentezci bir yapıya sahip olan Hesap Uzmanlarına ihtiyacın artmasını tabii karşılamak gerekir. Nitekim gelişme bu doğrultuda olmuş, Ticaret ve Sanayi hayatının gelişmesi, uluslararası ilişkilerin artması ile bu kültürlü ve çok yönlü mesleğin mensuplarına olan talep artmış ve çeşitli alanlarda Hesap Uzmanları en sorumlu mevkilerde istihdam edilmişlerdir. Bugün özel sektörde büyük ve ciddi kuruluşlarda Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Müdür, Mâlî İşler Müdürü, Finansman Müdürü, Koordinasyon Müdürü gibi unvanlarla görev almış ve bu görevde de liyakat ve başarılarını kabul ettirmiş pek çok Hesap Uzmanı mevcuttur.

Aynı durum Kamu Kuruluşları için de vârittir. Zira diğer Bakanlıklarda ve İktisadî Kamu Kuruluşlarında Müsteşar Yardımcılığı gibi sorumlu ve önemli makamlar dahil

20-25 Hesap Uzmanı üst seviyede idarî görevlere atanmışlardır. Buna mukabil Hesap Uzmanlarına formasyon, ihtisas ve liyakatları karşılığı gerekli idarî görevleri vermeyen ve bu hususta kıskançlık gösteren tek kuruluş Maliye Bakanlığı olmaktadır. Maliye Bakanlığında Hesap Uzmanlarına fiilen verilen görevler ile bunların sayıları göz önünde bulundurulduğunda bu teşhisin doğruluğu ile birlikte bunun sorumluluğunun verilmemesinin anlamı bir soru işareti olarak ister istemez zihinleri meşgul edecektir.

Kurulun çalışma sonuçları

Herşeyden önce şu hususu belirtmek gerekir ki görev sahasının genişliği ile inceleme konularının genişliği dolayısıyla Hesap Uzmanlarının çalışma sonuçlarının tamamını rakamla ifade etmek mümkün bulunmamaktadır. Ülkemizin en büyük Denetleme organı olan Hesap Uzmanları Kurulunun vergi denetimindeki amacı eğitim, karşılıklı anlayış ve görev duygusu içinde ödevlileri doğru beyana yöneltici ortam yaratmak ve vergi bilincini oluşturmak suretile vergi ziyanını mümkün olduğu ölçüde önlemektir.

a) Vergi incelemeleri :

Hesap Uzmanlarının esas ince-

leme sahası olan vergi denetimile ilgili inceleme sonuçlarını ve bu konudaki son beş yıllık gelişim şu şekildedir :

Yıllar	Beyanname incelemeleri (Adet)	Stopajince- lemeleri (Adet)
1969	7.798	15.924
1970	8.638	19.183
1971	6.267	11.967
1972	6.738	8.523
1973	8.077	10.022

İncelenen Matrah (TL.)	Bulunan Farklar (TL.)
3.056.660.665	1.285.319.291
3.897.693.352	1.677.582.390
2.382.037.474	1.089.776.000
4.036.279.534	1.322.580.000
3.171.449.115	1.385.609.000

Yukarıdaki tabloda yer alan «Beyanname incelemeleri» sütunu Gelir Kurumlar, İstihsal, Banka ve Sigorta, Nakliyat, Dış seyahat Harcamaları Veraset ve İntikal, Damga, Emlâk Alım Taşit Alım, Mâli Denge, İşletme Vergilerini kapsamaktadır. Tablonun «Stopaj incelemeleri» sütunu ise ücretler, kurum ve serbest meslek kazançları ve menkul sermaye irasları ile İnşaat ve onarım işi yapanlara ödenen istihkaklardan kesilen vergilerle ilgilidir.

Vergi Denetimi çalışmalarına fiilen katılmış Hesap Uzmanlarının

adedi esas alınarak, Hesap Uzmanı başına düşen ortalama inceleme sayısı, incelenen matrah ve tesbit edilen matrah farklarını gösteren son beş yıllık tablo ise şu şekildedir:

Yıllar	İnceleme sayısı
1969	139
1970	142
1972	72
1972	104
1973	107

**Hesap uzmanı başına düşen
İncelenen Matrah Bulunan Fark**

TL.	TL.
17.875.208	7.516.487
19.886.190	8.559.093
8.532.263	4.247.371
18.949.669	6.343.056
13.051.239	7.502.094

Yukarıda belirtilen incelemeler için 1973 yılında çeşitli vergi dairelerinde 68.079 adet beyanname revizyona tâbi tutulmuş ve bunlardan tam incelemeyi gerektirenler seçilmiştir. Bu vesile ile şu hususu da belirtmek gerekir ki esas Vergi Denetleme elemanları olan Hesap Uzmanları dışında Maliye Müfettişleri, Gelirler Kontrolörleri, Defterdar, Gelir Müdürü, Vergi Kontrol memurları, Vergi Dairesi Müdürleri de zaman zaman vergi incelemeleri yapmaktadırlar.

Ancak sistemli ve düzenli istatistikleri dolayısıyla Hesap Uzmanları incelemeleri dışında kalan incelemelerin resmî makamlar olarak takip ve mukayesesi mevcut değildir.

**b) Vergi tekniği incelemeleri;
Mâli ve Ekonomik Araştırmalar :**

İlk madde indirimi, muhasebe kayıt sistemleri, Hesap Plânı düzenlemeleri, hileli vergi suçlarının tesbit ve takibi, ihracat, gider, gelir ve kurumlar vergileriyle ilgili vergi iadesi incelemeleri, mâli ve ekonomik araştırmalar, stok tesbiti, Petrol, Türk Parası Kıymetini Koruma, Maden, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunları uygulamalarına ilişkin çalışmalar, fiili envanter işlemleri de Hesap Uzmanlarınca yürütülen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Yıllar	Araştırma ve İnceleme sayısı
1969	5.698
1970	3.637
1971	26.726
1972	3.208
1973	6.557

c) Diğer çalışmalar :

Hesap Uzmanları Kurulunun yukarıda değinilen inceleme ve çalışma gruplarına girmeyen ve bir istatistik düzeni içerisinde gösterilemeyen Vergi Reformu, Reorga-

nizasyon, değer takdiri, maliyet tesbiti, teşvik tedbirleri ile ilgili komisyon ve komite çalışmaları, bilirkişilik ve benzeri görevler bu meyanda akla gelebilenlerdir.

Hesap Uzmanlarının sayısı; yetiştirmeleri

Kuruluş Kanununa göre 230 olan kadro, sonradan günün ihtiyaçları göz önünde bulundurularak 1963'te 230 sayılı kanun ile 500'e çıkarılmıştır. Ancak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile getirilen rejim uyarınca kurulun kadrosu çeşitli derecelerden olmak üzere 424 olarak tesbit edilmiştir. Böyle olmakla beraber Hesap Uzmanlarına ait fiilî kadro hiçbir zaman bu adede ulaşmamıştır. Bunun başlıca nedeni Kurula eleman alınmasında çok titiz davranılması, alınanların seçim ve eğitiminde, yetiştirilmelerinde gösterilen ahlâkî, meslekî ve ilmî özendir. Gerek kamu, gerekse özel kesimde kendilerine karşı gösterilen rağbet ve tercih dolayısıyla görev alan yetişkin elemanların kuruldan ayrılmalari da ikinci bir neden olmaktadır. Kurulun halihazırdaki fiilî kadrosu 332 dir. Kuruluşundan bugüne kadar çeşitli nedenlerle bugüne kadar kuruldan ayrılanların sayısı 339 dur. Kurulun fiilî kadrosunun 332 olmasına karşılık, gerek özel ve kamu sektöründe görev almak, gerekse özel çalışmak için kadro-

sundan daha fazla sayıda elemanın ayrılmış olması, Kurulun dinamik bünyesini ve yetiştiricilik vâsfını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Kurul, elemanlarına ciddi ve meslekî eğitim ve tecrübe sağlanması, görevlerini yerine getirebilmek için yurt içi ve yurt dışı olanaklardan faydalandırması, yarattığı itimat ve sağladığı başarı dolayısıyla haklı olarak bir «ekol» niteliğini kazanmıştır. Kurulun bir okul haline gelmesinin sebebi giriş safhasında başlayıp bütün meslekî hayatı boyunca mensuplarına uyguladığı ciddi eğitim ve yetiştiricilik uygulamasıdır. Bilindiği gibi yüksek tahsilini tamamlamış olanlar ciddi bir imtihandan geçirildikten sonra tecrübeli uzmanlar yanında uzun müddet staj görerek, bilgi, görgü ve meslekî tecrübelerini geliştirirler. Bu suretle üç senelik muavinlik devresini başarı ile geçirmiş olanlar tekrar ciddi bir imtahana daha tâbi tutulurlar. Ciddiyeti ve kapsamı itibarile gelenekselleşmiş bu iki imtihanı başarı ile verenler Hesap Uzmanı olurlar. Bu üç yıllık dönem sırasında bilgi ve ihtisasları kadar, karakter ve ruhî vasıfları üzerinde de gereken dikkat ve titizlikle de durulur. Ayrıca bilgi ve ihtisasları derinleştirmek, görgülerini genişletmek, özel inceleme ve araştırmalar yapmak üzere yabancı memleketlere gönderilirler. Hesap Uzmanlarını tanıtan husus sa-

dece vergi inceleme sonuçları değil, aynı zamanda hazırladıkları muhtevalı etüd ve araştırmalar ile büyük bir bilgi, vukuf ve istişare sonucu ortaya çıkan ve vergi tatbikat ve ihtilâflarında değerli bir malzeme olduğu tereddütsüz herkesçe kabul edilen Danışma Komisyonu Kararları'dır.

Kurulun bazı sorunları

— Gurur ve güven verici çalışmalarını dolayısıyla ülkemizin kamu maliyesi ve ekonomi alanında kendisinden vazgeçilmez bir kuruluşu olan Hesap Uzmanlarının görev ve yetki alanlarının genişliği ve çeşitliliğine yukarıda kısaca değinilmişti. Çalışma konuları ve sonuçları da göstermektedir ki bugün fiilen Hesap Uzmanlar Kuruluna tevdi edilmiş bulunan hususlar yanında 4709 sayılı kanun çok yetersiz kalmıştır. Bu sebeple 4709 sayılı kanunun yeniden ele alınması ve bu revizyon sırasında fiilen deruhte edilerek sonuçlandırılan çalışmaların kanun metnine geçirilerek tescil edilmesi, alenîleştirilmesi ve düzenlenmesi bir zaruret olmuştur.

— Ayrıca Maliye Bakanlığında yüksek seviyeli idarî görev tevdi söz konusu olduğunda bugüne kadar sürdürülmüş olan yanlış tutumun terkedilmesi gerekir. Bilgi, seviye ve meslekî tecrübelerini her

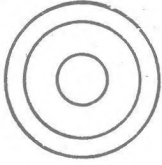
kese kabul ettirmiş olan Hesap Uzmanlarına da formasyonlarına uygun görevlerinin verilerek Maliye Bakanlığında etkinliğin ve verimliliğin arttırılması sağlanmalıdır.

— Görev ve yetki alanlarına bir göz atıldığında Hesap Uzmanlarının faaliyet konularının önemi; inceleme sonuçlarına bakıldığında da Hazine için verimlilikleri ve katkılarının çapı derhal anlaşılmaktadır. Ancak bu vâsıf ve seviyedeki elemanlara sağlanan maddî olanaklar çok yetersiz kalmaktadır. Sair kuruluşlarca sağlanan prim, ikramiye, tazminat, lojman v.s. gibi imkânlar mevcut değildir. Verilen gündelikler ise mevcut fiyat seviyesi ve artışlar karşısında bir anlam ifade etmemektedir. Sadece diğer banka müfettişlerine verilen gündeliklerle basit bir mukayese dahi bu yetersizliği göstermeğe kâfidir. Bu bakımdandır ki Hesap Uzmanlarının da gerçek anlamda ve yüzde yüz teknik birer eleman oldukları göz önünde bulundurularak personel rejimi uygulamasında teknik kadro gibi mütalâa edilerek yevmiye dışı imkânlardan yararlanılmalıdır. Özel sektör ve sair kuruluşlardaki talebi ve bunlarca sağlanan çok daha geniş maddî imkânları da göz önünde bulundurularak, maddî tatminsizliği mutlaka gidermek gerekecektir. Aksi bir politika Bakanlığı yetenekli Uzmanlardan

mahrum etme sonucunu doğuracaktır. Şurasını da belirtmek gerekir ki çeşitli tatminsizliğe bir de maddî tatminsizliğin eklenmesi Kuruldan ayrılışları hızlandırmıştır. Eskiden 10 - 12 senelik kıdemli Hesap Uzmanları ayrılırken, şimdi bu kıdem 3-4 yıla kadar inmiştir. Gerçekten muavinlik döneminin geçirilmesini müteakip Hesap Uzmanı olur olmaz ayrılmalar başlamıştır.

Bu arada Hesap Uzmanlarının mesleğin özelliği dolayısıyla aşırı ölçüde yıpranmaları da hatırlanması gereken bir konudur.

Hesap Uzmanlarının 30 ncu kuruluş yıldönümünü sözü edilen sorunları çözmüş olarak kutlamasını; başarılı ve güven verici çalışmalarının devamını temenni ediyoruz.

Euro - Tailleri Phvyasasının Çökme Tehlikesi (*)

Çeviren : Dündar MURADOĞLU
(T.C. Merkez Bankası
Teftiş Kur. Bşk.)

1974 yılı başında, % 9,5 faiz haddine sahip, 15 milyon \$ gibi oldukça küçük tutarlı ve on beş sene vâdeli bir istikraz euro-tahviller piyasasına arz edilmiştir. Fakat söz konusu tahvilâtı plase etmek o kadar güç olmuştur ki emisyonun çok büyük bir kısmı alıcı bulamamıştır. Nitekim son zamanlarda büyük İsviçre bankalarının yaptıkları emisyonların «ihraç tarihi» ni gösteren başlıklarında, «tehir edilen» ibareleri bulunmaktadır. Özelikle dolar ve İsviçre frangı şeklinde yapılan bir düzineden fazla ve bazıları gerçekten birinci sınıf

müstakrizler, Avrupalı kuruluşlar ve uluslararası büyük ortaklıklar tarafından piyasaya sürülen emisyonlarda olduğu gibi. Bugün artık ellerindeki paraları değişmez bir faiz karşılığı, 15 hattâ 12 yıllık bir süre için dahi plase edecek yatırımcılar bulmak pek kolay değildir.

Aynı mantığa dayanmanın bir sonucu olarak, euro-tahviller piyasası halen Federal Alman Cumhuriyeti veya İsviçredeki Avrupa sermaye piyasalarının eline geçmiş bulunmaktadır. Euro-paralar piyasasında fonları olan herkes, ne olursa olsun genel bir kurala göre, kazanmaktadır. Söz konusu piyasanın emrinde, kanuni veya gayri kanuni

(*) Dış basından.

bir şekilde ve hiçbir kambiyo kontroluna tâbi olmaksızın Londra, Lüksemburg veya Zürih'deki uluslararası mali alanlara yatırmak amacıyla, milli sermaye piyasaları çevrelerinden çekilerek sağlanmış kaynaklar mevcuttur. Elllerinde sermaye bulunduranlar, kısa vâdeli uluslararası piyasaların güçlü dövizlerden oluşan sabit vâdeli plasmanlara ne akıl almaz faiz hadleri arz ettiklerini görmektedirler. Uluslararası vâdeli mevduat piyasasında bu fonlar, 1 ile 3 aylık bir mühlet geçtikten sonra, geri alınmaktadır. Başka bir deyimle bu para daima likid olarak kalmaktadır, halbuki euro-tahviller piyasasına yatırılanlar için aynı şey söylenemez.

Gerçekten, yeni euro-tahviller ihracına plasman yapılması sorunundan ayrı olarak, ikincil piyasanın hemen hemen tamamen çökmesi yatırımcıları korkutmuştur. Ulusal sermaye piyasalarında kurlar, resmi yetki mercileri tarafından müdahale edilerek, hiç değilse bir dereceye kadar desteklenmektedir. Bu andan itibaren uzun vâdeli menkul kıymetler şeklinde yatırılmış bulunan fonlar, destek kurlar pek fazla nazarı itibara alınmadan, piyasada harekete geçirilerek yirmi dört saat içinde geri alınabilir. Euro-tahviller piyasasında ise bu işler tamamen başka bir şekilde cereyan etmektedir. Hâlâ faal

bir biçimde ikincil piyasaya katılan bankalar nadirdir. Bunların ekserisi uzun süredir önemli bir arza karşı yönelmekten sarfınazar etmektedirler. Alış ve satış kurları arasındaki fark gittikçe artmaktadır. Mühim miktarda menkul kıymetlere sahip satıcı fonlarını geri almadan önce az çok bir zaman geçebilir. Bundan başka, alıcılar güçlü durumda bulunduklarını bildiklerinden ve bu tahvilleri elde etmelerinden itibaren imkân nispetinde en yüksek verimi sağlamayı düşündüklerinden, satıcının adamakıllı zarara uğraması kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Böylece söz konusu alıcılar, az bir masrafla paranın, önceden sezilen yeniden satın alma gücünü kaybetmesi riskine karşı kendilerini savunmak istemektedirler. Eski euro-tahviller için düzenli bir ikincil piyasanın mevcut olmayışı yeni emisyonlar yapılmasını engellemektedir.

Bu güçlükleri daha 1973 de bile görmeğe imkân yoktu. 1973 yılı içinde, uzun vâdeli euro-tahvilât plasmanlarının toplam tutarı, 1972 senesindeki 5 milyar \$'a karşılık, 3,51 milyar \$ dan fazla tutmuyordu. Şimdi en iyimser olanlar bile 1974 de bu tür ödünç almaların, toplam 2 milyar \$'lık bir hacmi geçmiyeceğini tahmin etmektedirler. Kötümserler ise, kendi yönle-

rinden, uluslararası sermaye piyasasındaki durumun köklü bir değişikliğe uğramasıhali müstesna -ki şimdilik kimse bunun gerçekleşebileceğine inanmamaktadır-, çok daha önemli bir daralma olacağını sanmaktadırlar.

Fakat kredilere karşı duyulan talep azalacağı yerde çoğu kez artmak eğilimi arz etmekteyse de, rambursman sürüllerini kısaltmaktan başka devamlı bir hal şekli görülmemektedir. Bu suretle, başlıca istikraz piyasası tercihen «kayıt» denen ve euro-piyasada ihraç olunmuş 4 ile 6 yıla kadar vâdeli tahvil-ler üzerinde temerküz etmektedir. Bu öyle bir dönemdir ki ona göre az veya çok başka ontahminler de yapılabilir. Kuşkusuz, bu «kayıtlar» borsaya kote değildir. Yukarıda bahsolunduğu gibi, faiz hadleri her altı ayda bir gözden geçirilen ve yenilenebilir krediler için kullanılan sabit vâdeli fonlara daha çok değer verilmektedir. 1974 yılının ilk üç aylık süresi içinde, 3,7 milyar \$'ı İngiltereye, 2,3 milyar \$'ı Fransa'ya, 2,2 milyar \$'ı İtalyaya ve kalan 1,8 milyar \$'ı da muhtelif ülkelere dağıtılmak suretiyle, toplam olarak 10 milyar \$ tutarında euro-kredi verilmiştir.

Mukayese maksadıyla belirtelim ki, 1974'ün ilk üç ayı zarfında euro-piyasadaki yeni kısa vâdeli kredilerin hacmi, aşağı yukarı 1973

yılında yeniden tevcih edilen tüm kısa vâdeli euro-krediler toplamının % 45 ine tekabül etmektedir. Şayet bu gelişme anlatılan şekilde devam edecek olursa, 1974'ün sonuna kadar yöneltilecek kısa vâdeli krediler toplamının kuramsal olarak 40 milyar \$'a varacağı tahmin edilmektedir. Bu meblâğ bugün için inanılması güç bir şey gibi görünmekle beraber, petrol üreticisi Arap ülkelerinin 1974 yılında ellerinde bulunduracakları bakıyelerin bu büyüklüğe erişme düzeyinde olacağı gözönünde tutulduğu takdirde, bunun mümkün bulunduğu anlaşılabilir. Bu rakamlar, 1974'ün ilk üç ayı içinde yeni istikrazların 1 milyar \$'ı bulmadığı uzun vâdeli piyasadaki emisyonların küçük hacmi ile kıyaslandığı takdirde, euro-piyasalarda mevcut kargaşalığın cesameti derhal anlaşılır.

Artık euro-bankalar hiçbir hayale kapılmamaktadırlar. Onlar, yaptıkları kısa vâdeli ödünç alma ve ödünç verme işlemlerinin kendileri için yaratabileceği tehlikeleri tamamen kavramış bulunmaktadır. Binaenaleyh, uzun vâdeli plasman piyasasının mümkün mertebe düzeltilerek hal yoluna konulması lâzımdır. Yerine getirilecek ilk şart şüphesiz euro-emisyonların süresini önemli ölçüde azaltmaktır. Özel tasarruf sahipleri için sayanı kabul görünen vâdenin, gelecekte

en çok 6 - 7 yıl olması düşünülmektedir. Önceki 2 - 3 yıl içinde bu tür menkul kıymetlerin geri ödenmesi sonucunda bunlar para piyasasında alınıp satılabilen bir kâğıt özelliğini haiz olacaklardır. Her ne kadar devamlı bir enflasyonun mevcudiyeti halinde uzun vâdeli faiz hadlerinde bir düşüş olmasından kuşkulandmakta herkes haklıysa da, kısa vâedli paraya ait kiranın da bir gün merkez bankalarının müdahalesiyle azalması varit olabilir. Vâdesi yaklaşmış ve daha sonra da para piyasasındaki hadlerle % 6 da karar kılacak, faraza % 9,5 faiz hadli euro-tahvillerin talebi çok yüksek olacaktır. Her şey rağmen, 1980 yılı sonuna doğru kendiliklerinden birbirine yakın vâdeli menkul kıymetler haline dönüşecek 10 milyar \$'dan fazla uzun vâdeli menkul kıymet mevcuttur. İşte bu sırada, 1960 yıllarında ihraç edilmiş uzun vâdeli ve sözleşmeye dayalı eski menkul kıymetlerin rambursmanı başlayacak ve aynı zamanda euro-paralarla yapılmış olan emisyonlar piyasasında büyük «çözülme» kendini gösterebilecektir. Sahip oldukları menkul kıymetleri mutlaka ellerinden çıkarmak zorunluğunda bulunmalarına rağmen, bugün artık euro-tahvilât hamillerinin çoğunluğu bu gelişmeyi kabullenmekte ve söz konusu menkul kıymetleri donmuş olarak nazarı

itibara almaktadırlar. Şu da var ki son iki üç yıl içinde kurların % 30 - 40 civarında yükselmesi geri ödemelerin yapılmasına etken olmuştur. Bu konudaki en önemli sorun, eski tahviller amorti edilmeden, 1970 ile 1980 yılları arasında para değerinin ne olacağının bilinmesidir.

Diğer bir mesele de gelecekte, halen uygulanmakta olanlar gibi, değişik faiz hadli euro-paralardan oluşan ve yenilebilir krediler şeklindeki ödünç almaların da kredi piyasası için uygun olup olmayacağının bilinmesidir. Dolar olarak yapılan emisyonlarda % 9,5'a, Batı Alman markı ile yapılan ihraçlarda da % 10'a kadar yükselen ve piyasanın durumunu yansıtan bir «temel faiz haddi» ne sahip istikrazların uygulanması düşünülebilir. Eski istikrazların verimi euro-tahviller piyasasında değiştiği hallerde, devresel olarak koşulları yeniden gözden geçirilebilen ödünç almalara ait faiz hadleri de, örneğin her altı veya on iki ayda bir Lüksemburg Borsasında kaydedilen ortalama randımanlara başvurulmak suretiyle, aynı zamanda ayarlanmış olacaktır. Değişken faiz hadli olarak ihraç edilmiş tahvilât istikrazları alıcıları da, bu faiz hadlerinin alçaldığını gördükleri zaman bunu kendiliklerinden kabul edeceklerdir. Yalnız iş, değişken fa-

iz hadlerini ödemeğe hazır birçok brçlunun bulunup bulunmadığını bilmeğe kalmaktadır.

Bununla beraber, gerçekte birçok ödünç alanlar, bugün ancak faiz hadleri devresel olarak yeniden gözden geçirilebilen ve nispeten uzun vâdeli ikrazlar biçiminde sağlanabilen kredilere sıkıca bağlı bulunmaktan belki de memnûn olacaktadırlar. Gelecekte yapılacak euro-tahvilât emisyonları bakımından doğabilecek çeşitli kambiyo risklerinin karşılanması istenmiştir, fakat bu tür bir teminatın veril-

mesi ihtimali çok azdır. Gerçekte euro-paralarla yapılan istikrazlar, yani bir seri paraların ortalama değerinden oluşan soyut bir para birimi ile yazılı ihraçlar, ancak zayıf paralı ülkelerde yerleşik tasarruf sahipleri için ilginç ve kârlı olabilir, yoksa Almanlar, İsviçreliler veya Amerikalılar için değil. İstikrazların dolar, Batı Alman markı ve İsviçre frangı gibi önemli paralarla yapılmış olması ve bu paraların da dalgalanmaları halinde ise kambiyo riskleri güçlükle bertaraf edilebilir.

1973 Yılında Türkiye'de Sınâî Üretim

1. MADENLER

a. Sektörün Önemi ve Tarih- çesi :

Yakın çağlarda madencilik çalışmalarımızın tarihi 150 yıl önceye götürülebilir.

Ereğli - Zonguldak havzası kömür rezervleri 1822 - 1829 yıllarında keşfedilmiş ve işletilmesine 1848 yılında başlanmıştır. Yurt içi talebin nisbeten az olduğu bu dev-

rede kömür önemli bir ihraç metal olarak görünüyordu.

Bakır üretimini ise, yine ilkel metodlarla olma kaydıyla 1812 yıllarında başlatabiliriz.

Krom cevheri daha sonraları Osmanlı İmparatorluğu devrinde 1848 yılında keşfedilmiş, ancak cevhere stratejik öneminin anlaşıldığı 1930 yılından sonra ciddi bir ilgi gösterilmiştir.

Kromu demir cevherinin keş-

fedilmesi takip eder. Demir cevherinin geniş çapta işletilmesi ülkemizde modern demir - çelik tesislerinin kurulması ile gerçekleştirilmiştir.

b. Mevzuat :

Madenlerimiz ilk defa 1858'de Arazi Kanunnamesi ile düzenlenmiştir. 1862'de vazedilen Maden nizamnamesinin hedefi ise madenlerimizi özel bir kanunla korumak idi. Bu nizamname üç kere tâdil edilerek 1908 yılında son halini almış ve bu tarihten itibaren 46 yıl süre ile yürürlükte kalmıştır. 1954 yılına gelindiğinde, 6309 sayılı maden kanunu çıkarılmış olup, halen madencilikimiz bu kanunun hükümleri uyarınca tedvir edilmektedir. Bu kanunda, devletin imtiyazlı madencilik yapması ile ilgili geleneksel esaslar muhafaza edilmiştir. 1963'de Maden Kanununda 271 sayılı ile yapılan tadilat da özel sektör ve kamu kesimi için madencilik konusunda hukuken mevcut olan eşitlik prensibine teşvik açısından bir yenilik getirmemiştir.

c. Teşkilatlanma Çalışmaları :

Madencilik tanzim eden mevzuatımızdaki bu değişikliklerin yanısıra çeşitli bazı kamu kurumlarının ihdası ile sektör fiilen teşvik edilmek istenmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA) :

Enstitü, memleketimizin işletmeğe elverişli her türlü maden, taşocağı gibi yeraltı servetlerini ortaya çıkarmak, işletilenlerin daha verimli, teknik bir şekilde çalıştırılma imkân ve vasıtalarını incelemek, gerekli jeolojik etüd ile madencilik aramaları, kimyasal analizleri denemeleri yapmak bu çalışmalara yardımcı olacak çeşitli harita, plân ve sair dokümanları hazırlamak ve bu işlerde çalışacak, Türk jeolog, mühendis, teknisyen, uzman ve işçilerini yetiştirmekle görevlendirilmiştir.

Etibank :

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü yeraltı servetlerini arama, ve değerlendirmesini yaparken Etibank da kamu kesiminde yeraltı servetlerini işleme ve değerlendirmekle yükümlü olmaktadır.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) :

Müessese kuruluşu gereği taş kömürü, linyit ve turp gibi kömür madenlerini arama, işleme, kok ve briket üretme, bazı liman ve demiryollarını işletme, yakıt ihtiyacını ve cinsini tesbit etmek, gerekli kara ve deniz nakliyatını bizzat yap-

ma, kömür, kok ve benzeri üretiminin satış ve dağıtımını yapmakla yükümlüdür.

Maden Dairesi :

Üçüncü Beş Yıllık Plânda, Maden dairesinin ülkenin uzun ödemeli maden politikasını ortaya koetüdlerini ve tekunolojik gelişme-yan, uluslararası maden piyasa leri izleyen etkin ve verimli çalışır bir bir örgüt haline getirilmesine ve ilk aşamada Dairenin madencilere teknik yardım sağlar düzeye getirilmesine çalışılacağı belirtilmiştir.

Maden Yardım Komisyonu ve Maden Bankası :

Üçüncü Beş Yıllık Plânda, madencilik yatırımlarının finansmanında karşılaşılan güçlükleri ve eksiklikleri ortadan kaldıracılamak ve maden yatırım projelerinin geliştirilmesini sağlayabilmek için bir maden bankası kurulmasının sağlanacağı, böylece bankanın, maden arama, işletme, zenginleştirme ve ticaretini finanse edebilecek duruma getirileceği belirtilmiştir.

Özel sektör madenciliği açısından önemli tedbir olarak görülen Maden Bankası'nın kurularak kredi verebilir bir çalışma düzeyine

getirilmesi öncelik taşıyan bir konu olarak geçerliliğini korumaktadır.

d. Türkiye'nin Maden Potansiyeli :

Memleketimizin maden potansiyeli en modern metorlarla Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA) tarafından tesbit edilmektedir. Bu cümleden olarak MTA bugüne kadar demir, kömür, petrol, çinko, kurşun, antımuhan, bakır, cıva, volfram, uranyum, kolemannit ve çeşitli hammadde rezervelerini tesbit etmiş bulunmaktadır.

Maden arama faaliyetleri özellikle kısa vâdede dâviz getiren cıva, mermer ve daha uzun vâdede ihracatı arttırabilecek bakır, çinko, antımuhan, volfram gibi metalik minerallerle, ithalat ikamesi sağlayan kükürt, fosfor tuzları, prit ve stratejik önemi olan demir, taşkömürü ve radyoaktif hammaddeler gibi minerallere teksif edilmektedir.

e. Maden Üretimi :

1973 yılı maden üretiminde özel sektör bor tuzunun yüzde 55'ini, kromun yüzde 56'sını, demirin yüzde 46,2'sini, linyitin yüzde 27,6'sını, kurşunun yüzde 70,5'ini, manyezitin yüzde 81,6'sını ve cıvanın yüzde 8,7'sini üretmiştir.

1973 yılında antimon, amiyant, asfaltit, barit, fluorit, kurşun, sodyum mangan, çinko, lületaşı sadece özel sektör, prit, boksit, kükürt yalnız kamu kesimi ve diğer madenler ise kamu ve özel kesim tarafından müştereken üretilmiştir.

f. Başlıca Madenlerimizin İhracatı:

İhracatta 1973 yılında da krom cevheri ve bor tuzları ilk iki sırayı işgal etmektedir. Bor tuzları ihracatı önceki yıl düzeyini koruyabilmiştir. Krom cevheri ihracatında ise, geçen yıl önemli sayılabilecek bir artış meydana gelmiştir.

g. Maden İthalatımız :

1973 yılında demir - çelik, bakır tesisleri ve gübre sanayinin ihtiyacına bağlı olarak demir ve bakır (Kons.) ve fosfat ithalatı hızlı artış göstermiştir. Bu artışların önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenmektedir.

h. Sektörel Gelişme İçin Öngörülen Tedbirler :

Üçüncü Beş Yıllık Plân hazırlanırken madencilikte önceliğin metal sanayileri ile enerji ham madde ihtiyaçlarının karşılanmasına dö-

nük arama çalışmalarına yöneltmesi, ayrıca, bilinen maden rezervlerinin geliştirilmesi, kaynakların israf edilmeden en iyi şekilde değerlendirilmesi, gözönüne alınan temel ilkeler olmuştur.

i. Madencilik Sektöründe Uzun Süreli Gelişmeler :

1971 yılı fiyatlarıyla ifadesinde 1962 - 1972 süresini kapsayan on yıllık dönem içinde ortalama yıllık artış hızı madenlerde yüzde 14,0, metal dışı madenlerde yüzde 19,6 ve birincil enerji kaynaklarında yüzde 8,4 olmuştur.

2. PETROL

a. Petrolün Oluşumu ve Özelliği :

Dünyanın en önemli enerji ve sanayi ham maddelerinden biri olarak kabul edilen petrol, milyonlarca yıl evvel yaşamış hayvan ve bitki kalıntıları çöküntülerinin ayrışmasından türemiş hidro karbonlardan meydana gelmiştir. Karbon ve hidrojen karışımı olan bu hidro karbon bileşikler, kimyasal bileşimlerine göre normal basınç ve sıcaklıklarda katı, sıvı ve gaz halinde bulunurlar. Cinslerine göre bunlar, doğal gaz, petrol ve katı hidro karbonatardır. Bu hidro karbonat-

lar milyonlarca sene evvel biriktikleri kayalıklerden bazan kendiliklerinden fışkırarak toprak üstüne çıkmışlar ve çoğu zaman da kuyular açılmak suretiyle insanlar tarafından yeryüzüne çıkarılmışlardır.

b. Dış Âlemdeki Yakın Tarihli Gelişmeler ve Türkiye'nin Durumu :

Dünyada ham petrol fiyatları hızla yükselir bir durumda iken Türkiye'deki petrol tüketiminin Plân'da öngörülen orandan daha hızla artması, çözümlenmesi güç bir takım sorunların ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Memleketimizin yıllık petrol ihtiyacının 12.3 milyon ton civarında olduğu ifade edilmektedir. Bu miktarın yüzde 72'si ithal yoluyla temin edilmektedir. Son zamanlarda petrole 1 milyar dolar civarında döviz ödememiz gerekecektir ki, bu durumda diğer dış finansman ihtiyaçlarından ötürü ekonomimizin gelişmesi güçleşecektir. Zira, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânında yapılması öngörülen yatırımlar petrolün eski fiyatı üzerinden hesaplanmıştır. Zamdan sonra petrol için ödenecek döviz, kalkınmanın gerektirdiği döviz imkânlarını azaltacaktır. Üstelik, dış ülkelerde çalışan işçilerimizin Avrupayı etkisi altına alan ekonomik kriz dolayısıyla geri dönmeleri ha-

linde, döviz gelirlerimiz azalabilmektedir. Petrol fiyatlarındaki artış dolayısıyla ithalatımızın değerinde yüzde 15-20 dolayında artış olacağı tahmin edilmiştir.

c. Türkiye'de Petrol Arama Faaliyeti :

ca) Tarihçe :

Türkiye'de petrolün tarihçesi incelendiğinde ilk petrol kanununun 24/3/1926 tarihinde 792 sayılı ile çıkarıldığı görülmektedir. 792 sayılı petrol kanuna göre, Türkiye sınırları içinde petrol arama ve işletme hakkı, Medenî Kanun hükümlerine tâbi olmak kaydıyla Hükûmete verilmiş ve Hükûmetin de bu hakkı bizzat veya şirketler eliyle kullanacağı kabul edilmiştir.

18/4/1973 tarihinde çıkarılan Petrol Reformu Kanunu, «Petrol kaynaklarının millî menfaatlere uygun olarak, hızlı, sürekli ve etkili bir şekilde artması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi» amacından hareket ederek kamuya ağırlık veren hükümlerle, karma ekonomi sistemi açısından da özel teşebbüse haklar tanıyan hükümler getirmiştir.

cb) Arama Faaliyeti :

1973 yılı sonunda Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının sahip

olduğu ruhsat sayısı 106'dır. Arama sahası 4.878.834 hektardır. Ersan Petrol Sanayi A. Ş.'nin sahip olduğu 1 ruhsatla beraber, memleketimizde yerli şirketlerin 1973 yılında sahip oldukları ruhsat sayısı 107, arama sahaları 4.906.806 hektardır. Yabancı şirketlerin sahip oldukları ruhsat sayısı ise aynı yılda 81 ve arama sahaları 3.783.671 hektardır.

cc) Jeolojik Saha Etüdleri :

Jeolojik saha etüdleri arazi üstünde görgüye dayanılarak yapılmaktadır.

1956 yılında yapılan jeolojik si yabancı şirketler tarafından ya etüdlerin yüzde 3'ü yerli, yüzde 97'si yabancı şirketler tarafından yapılmıştır. 1962 yılına kadar yapılan etüdlere ağırlık, yabancı şirketlerdeyken, 1963 yılında etüdlerin yüzde 54'ünün yerli şirketler, yüzde 46'sının yabancı şirketler tarafından yapıldığı görülmektedir. 1973 yılına kadar yerli şirketlerin sayı üstünlüğü devam etmiştir. Yalnız 1965 ve 1970 yıllarında yabancı şirketlerin jeolojik etüd faaliyetlerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

(TABLO D)

TÜRKİYE'DE YAPILAN PETROL SONDAJLARI

Yıllar	T. P. A. O.		Diğer Şirketler		Yerli Metre	Shell ve T.P.A.O.		Genel Toplam	%	
	Metre	Artış %	Yabancı Metre	Artış %		metre	Toplam		T.P. A.O.	Diğer
1955	15.241		1.000				1.000	16.241	94	6
1956	15.989	4,91	3.098	209,8			3.098	19.087	84	16
1957	12.465	(-)22,-	11.681	277,0			11.681	24.146	52	48
1958	19.426	55,8	28.331	142,5			28.331	47.757	41	59
1959	24.553	26,4	36.127	27,5			36.127	60.680	41	59
1960	27.624	12,5	38.710	7,1			38.710	66.334	42	58
1961	43.022	55,7	45.668	18,9			45.668	88.690	49	51
1962	47.178	9,7	25.865	43,4			25.865	73.043	65	35
1963	59.441	26,-	24.734	(-) 4,4			24.734	84.175	71	29
1964	46.900	(-)21,1	37.388	51,2	928		38.316	85.216	54	46
1965	73.148	56,0	66.453	77,7	2.020		68.473	141.621	51	49
1966	86.996	18,9	42.134	(-)36,6	138		42.272	129.268	67	73
1967	93.543	7,5	21.437	(-)49,1	1.054		22.491	116.034	81	19
1968	73.139	(-)21,8	28.566	33,2	2.256		30.822	103.961	70	30
1969	69.015	(-) 5,5	37.156	23,1	1.032		38.188	107.203	65	35
1970	74.276	7,6	47.373	24,8	2.033		48.406	122.682	66	34
1971	63.675	-14,3	35.483	(-)23,5	2.033		37.506	101.181	63	37
1972	65.737	10,3	37.907	10,7	928		38.835	104.572	63	37
1973	87.718	33,4	23.779	(-)37,3	991 (*)	2.988	27.778	115.496	76	24

(1) Shell, Tür-Kan, Mobil toplamı.

(2) Ersan

Kaynak : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı.

(TABLO : II)

KUYU SAYISI

Yıllar	Kuyu sayısı	
	TPAO	Özel
1955	13	—
1956	8	17 (1)
1957	9	17 (2)
1958	11	12
1959	17	17
1960	15	20
1961	25	31
1962	28	12
1963	37	13
1964	25	20
1965	43	34
1966	51	21
1967	62	13
1968	42	17
1969	41	15 (3)
1970	31	22
1971	32	20
1972	31	18
1973	43	16
Toplam :	521	319

(1) 10 adet (5047 metre) jeolojik inkişaf kuyusu dahil.

(2) 11 adet (4006 metre) jeolojik inkişaf kuyusu dahil.
aittir.

(3) 1969'daki 1 adet 1970 ve 1971'deki 6 şer adet kuyular Ersan Şirketine
Kaynak : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

cd) Jeofizik Saha Etüdları :

Toprak altının âletler vasıtasıyla fizikî metodlarla tetkiki demek olan bu etüdlar, manyetik, sismik metodlardan biri veya gravite metodu ile yapılmaktadır. Arazi şekline göre bu metodlardan biri seçilmektedir.

1956 yılından 1965 yılına kadar yapılan jeofizik saha etüdlarinde genellikle ağırlığın yabancı şirketlerde, 1965 tarihinden itibaren de

yerli şirketlerde olduğu görülmektedir. 1973 yılında yapılan jeofizik saha etüdlarinin yüzde 85'i yerli şirket, yüzde 15'i yabancı şirketler tarafından yapılmıştır. Son yıllarda denizlerimizde yapılan jeofizik etüd araştırmalarında artış olmakla beraber olumlu sonuçlar alınamamıştır.

ce) Sondaj Çalışmaları :

1955 - 1973 yılları arasında yapılan sondajlar (Tablo : I)'de ve kuyu sayıları (Tablo : III)'de gösterilmiştir.

d. Türkiye'de Ham Petrol Üretimi :

İkinci Plân döneminin ilk yılı olan 1968'de T.P.A.O.'nın üretiminde yüzde 3,6, 1969 yılında yüzde 7,6 artış olmuştur. Üretiminde düşüş 1970 yılında yüzde 3,3 ile başlamış, 1971 yılında yüzde 6,9, 1972 yılında yüzde 6,3 ile devam etmiştir. 1973 yılında ise 1972 yılına nazaran T.P.A.O. üretiminin yüzde 10,9 arttığı, diğer şirketlerin üretiminin ise yüzde 1 azaldığı görülmektedir. 1973 yılında toplam üretimin yüzde 30,5'i T.P.A.O., yüzde 69,5'i ise diğer şirketler tarafından yapılmıştır.

e. Ham Petrol İthalatı :

Türkiye'nin ham petrol üretiminde 1973 yılında 1972 yılına nazaran yüzde 3,6 oranında cüz'i bir artış görülmektedir. Ancak, yerli üretim Türkiyede tüketilen petrolün üçte birini karşılayabilmektedir. Türkiye'de tüketim tahminleri de aşarak geliştiğinden aradaki fark ithalâtla karşılanmaktadır ve yıldan yıla ithalâtın payı da gittikçe artmaktadır.

1973 yılında yerli üretimin 3.511.241 milyon ton, ithal ham petrolün ise 9.305.832 milyon ton olduğu görülmektedir. İthal ham petrol toplamın yüzde 72,6'sını teşkil etmektedir.

TÜRKİYE PETOL RAFİNAJ SANAYİİ

Batman Rafinerisi :

Memleketimizde ilk rafineri Batman'da kurulmuştur. T.P.A.O.'na ait olan bu rafineri, 1956 yılında işletmeye açılmıştır. Batman rafinerisinin üretim kapasitesi 1973 yılında 1,0 milyon ton olmuştur.

İpraş (İstanbul Petrol Aafinerisi A. Ş.) :

1960 yılında T.P.A.O. ile CALTEX tarafından ortaklaşa kurulan İpraş, 1972 yılında tamamen T.P.A.O.'nın malı olmuştur. Rafinerinin üretim kapasitesi 1973 yılında 5,5 milyon tondur.

Ataş Rafinerisi :

Mersin'de kurulmuş olan Ataş Rafinerisinin üretim kapasitesi 1973 yılında 5,0 milyon tondur.

Aliağa Rafinerisi :

İzmir'de kurulan 1972 yılı ikinci yarısında üretime geçen Aliağa Rafinerisinin üretim kapasitesi 1973 yılında 2,0 milyon ton civarındadır.

Ersan Narlı Asfalt Rafinerisi :

1973 yılı oratlarında faaliyete

geçmiş bulunan Ersan Narlı Asfalt Rafinerisinin üretim kapasitesinin aynı yıl sonunda 0,2 milyon olduğu tahmin edilmektedir.

1973 yılında, yerli ve yabancı ham petrol işleyen rafinerilerimizde işlenen ham petrol miktarı 12.981.145 ton olmuştur. 1972 yılında rafinerilerimizde işlenmiş bulunan ham petrol miktarı ise 10.853.265 tondur. 1973 yılında 12.532.052 ton petrol rafinaj ürünü elde edilmiş bulunmaktadır. İpraş Rafinerisi 5.295.764 tonla en fazla ham petrol işleyen rafineri olmuştur. Bu rafineriyi sırasıyla 4.344.692 tonla Ataş, 2.350.540 tonla Aliğa Rafinerisi takip etmektedir.

1973 yılında 1972 yılına nazaran yüzde 20,5 oranında artışla 11.537.286 1969 yılı tüketimi yüz kabul edilirse 1970, 1971, 1972 yıllarında tüketim artış oranları sırasıyla yüzde 11, yüzde 31, yüzde 49'dur.

Petrol Nakliyatı :

V. ile VI'ncı bölgede istihsal edilen ham petrol T.P.A.O.'na ait Batman - Dört Yol boru hattı ile denize ulaştırılmakta, buradan gemilerle rafinerilere taşınmaktadır. Mobil Şirketinin Şelmo sahasında-

ki istihsalı, Şelmo - Batman boru hattı ile Batman'a geçirildikten sonra, Batman - Dört Yol boru hattına verilmektedir. Adıyaman sahasındaki ham petrol ise, yıl içinde yapılan boru hattı ile Sarıl pompa istasyonuna nakledilmektedir.

1973 yılında Batman - Dört Yol boru hattında taşınan 17.967.200 varil, Şelmo - Batman boru hattında taşınan 3.117.647 varil petrol naklinden T.P.A.O. 202 milyon Türk lirası gelir temin etmiştir.

Pazarlama :

Memleketimizde petrol ürünleri pazarlaması yerli ve yabancı şirketler tarafından yapılmakta olup, yerli şirketler de özel ve kamu olarak ayrılırlar. Genellikle Batman, İpraş ve Aliğa rafinerileri ürünleri kamu sektörünce, Ataş rafinerisinin ürünleri özel sektörce pazarlanmaktadır.

Petrol Reformu Kanunu :

Petrol Reformu Kanununda, Anayasa'nın 130. maddesine uygun olarak kamuya ağırlık verilmiş ve karma ekonomi ilkesine göre de kanuna uygun olarak kurulmuş özel şirketlere müsaade, arama veya işletme ruhsatnamesi verileceği belirtilmiştir.

Ayrıca yeni kanunda komşu memleketlerden yurdumuza ham petrol veya tabii gaz naklinde sermayelerinin yarısından fazlası devle-

te ait olmak şartı ile ve Bakanlar Kurulu kararı ile özel şirketlere de ortaklık halinde belge verilebileceği ifade edilmiştir.

— 0 —

beciya

**Sevgili
iktisatçılar...**

**Dergiye ilân
veriniz,**

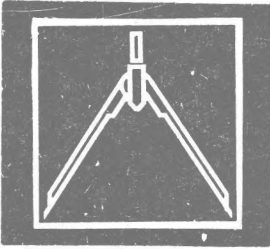
*

**Dergiye ilân
bulunuz,**

*

**Zira bu eser
sizindir !..**

Ekonomik Göstergeler

1974 Yılıının Ekonomik durumu^(*)

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyetince düzenlenen «1974 İlkbaharında Türkiye'nin İktisadî Durumu ve Özel Sorunlar» konulu tartışmalı toplantı 6 Haziranda yapılmıştır.

Hilton Oteli salonlarında yapılan tartışmalı toplantıyı Konferans Heyeti Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Nejat F. Eczacıbaşı yönetmiştir. Birinci konuşmacı Prof. Dr. Erdoğan Alkin «İç Ekonomideki Gelişmeler» başlıklı geniş tebliği ile ülkemiz ekonomisinde meydana gelen olumlu yada olumsuz gelişmeleri de-

ğerlendirmiştir. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Doçentlerinden Erol Manisalı ise «Dış Ekonomik İlişkilerdeki Gelişmeleri» incelemiştir. Sanayi ürünleri ihracatının toplam ihracat içindeki oranının her geçen yıl biraz daha arttığını belirten ve bu gelişmeyi «olumlu» diye tanımlayan Manisalı, özetle şunları söylemiştir.

«— Bu gelişme 1974 yılı içinde de devam etmiştir. 1973 yılının ilk dört ayında sanayi ürünleri ihracatının toplam ihracat içindeki oranı yüzde 26,7 iken 1974 ün ilk dört ayında bu oran yüzde 31,2'ye yükselmiştir. Aslında Türkiye uzun dönemde döviz gelirini sanayi ürü-

* İstanbul Sanayi Odası Dergisi 100.

nü ihracatına dayandırmak zorundadır.

Fındık, Tütün, Pamuk gibi klâsik ihraç ürünlerimizinle, sanayi ürünlerimizin ihracatının 1974'de miktar olarak yüzde 30 artacağına ilişkin tahminlere «imkânsız» diyerek karşı çıkan ve bu konuda rakamlara dayanan bilgi veren Doç. Dr. Manisalı «1974 İthalâtı» konusunda şöyle konuşmuştur :

«Gerek ip politikada fiyat istikrarını sağlamak için gelişmekte olan ithalât eğilimi, gerekse dünya fiyatlarında ve özellikle petrol fiyatlarında ortaya çıkan artışlar ve bunların belirli bir ölçüde devamlılık göstermesi, 1974 ithalâtının, beklenenin çok üzerinde olacağını göstermektedir. 1973'de gerçekleşen ithalât artış hızının, 1974 te aşılabileceğini gösteren belirtiler vardır.

1974 yılı ile ilgili olarak, kaba ithalât ve ihracat tahminlerini belirttikten sonra dış ticaret açığının, anormal bir düzeye çıkacağı sonucu doğuyor. Eğer tahminlerimiz ufak hata payları ile gerçekleşirse 1974 yılında dış ticaret açığı 1 milyar 400 milyon dolar dolaylarında olmaktadır.

Bilindiği gibi 1973 dış ticaret açığı, 781,9 milyon dolar olarak gerçekleşti. Bu durumda dış tica-

ret açığımız, yüzde 80 dolaylarında artmış olmaktadır.

Uzun yıllardan beri ilk defa, işçi dövizlerinin etkisi ile 1973 yılında 497 milyon dolar fazla veren «carî işlemler» dengesinin yukarıdaki tahminler çerçevesinde 1974'te tekrar açık vermesi sonucu doğmaktadır. Aynı açığın önümüzdeki yıl içinde de devam etmesi durumunda, rezervlerimizin iki yıl içinde çok tehlikeli bir düzeye ulaşması söz konusudur.»

Tartışmalı toplantının «Özel Sorunlar» bölümünde Doç. Dr. Cevat Sarıkamış ile Doç. Dr. İ. Özer Öztuna «Sanayide Kaynak Darlığı konusunu işlemişler ve «Türk Ekonomisinin Türk Sanayinin en önemli sorunu finansman sıkıntısıdır» şeklindeki görüşün bilimsel tanımını yapmışlardır.

SIKINTI BÜYÜK

Doç. Dr. Cevat Sarıkamış, geniş hacimli tebliğini özetlerken konuya ilişkin görüşlerini şöyle açıklamıştır :

«Özellikle yılın ilk altı ayında para arzının biraz daralması daha doğru deyimle gereği kadar genişleyememesi; devlet otoritesinin enflasyonu önlemek amacıyla kredi musluklarını kısma teşebbüsleri ve bunlara ek olarak da ya-

şanılmış sosyal ve politik zor zamanlar, büyük çapta kısa süreli banka kredilerine bel bağlamış firmaları likidite sıkıntısına düşürmüştür. Eğer ekonomik faaliyetlerde bulunan ticari ve sınai firmaları faaliyetlerinin gereği normal fon kaynaklarından yararlanabilmiş olsalardı geçici nedenler tüm ekonomide olumsuz etkisini daha az gösterecekti.»

Doç. Dr. Cevat Sarıkamış, daha sonra sanayicilerin yararlanabilecekleri uzun süreli fon kaynaklarının mutlaka genişletilmesi gerektiğini söylemiş, «sermaye piyasasında gerekli düzenleme yapılarak, bu piyasaya arzedilen fon sanayie kaynak haline dönüştürülmelidir» demiştir. Yurt dışı kaynaklardan uzun süreli fon tedarik imkânları yaratılması konusu üzerinde de duran Doç. Dr. Sarıkamış şunları eklemiştir :

«— Bugün ülkemizde başta Dünya Bankası olmak üzere çeşitli dış kredilerin sağlandığı bir gerçektir. Yurt içinde arz edilen uzun süreli fonların kullanılmalarına yeter düzeye çıkarılamaması halinde, alınacak tedbirler arasında yurt dışı para ve sermaye piyasalarından Türkiye'ye daha çok sermaye akışını sağlamak da düşünülebilir.»

Toplantının son konuşmacısı Doç. Dr. İ. Özer Öztuna ise konu-

yu daha kesin çizgilerle ortaya koymuştur. Kamu kuruluşları ürünlerinin fiyatlarının artırılması nedeniyle Özel sektörden Kamu sektörüne fon transfer edildiğini belirten Doç. Öztuna, Özel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak fon pazarının gelişmediğini, buna karşılık Kamu sektörüne çeşitli tedbir ve tahsislerle fon kaydırıldığını açıklamıştır.

«MERKEZ BANKASI DA KAMU SEKTÖRÜ YARARINA ÇALIŞIYOR»

Konuşmasını, «Merkez Bankası'nın 1974'ün ilk 3 ayında bankalar kesimine açtığı kredilerde 770 milyon liralık bir azalma olmuş, buna karşılık Kamu kesimine açtığı kredilerde 2,5 milyar liralık artış kaydedilmiştir.» diye sürdüren Öztuna «Merkez Bankası'nın faaliyetleri de Özel sektörden Kamu kesimine fon aktarıcı niteliktedir» demiştir. Öztuna konuşmasına şöyle devam etmiştir :

«— Sanayide fon ihtiyacı, süratlenmesi umulan yatırımlar, bu yatırımların işletme sermayesi ihtiyacı mevcut kapasiteden daha iyi yararlanmanın gerektirdiği finansman, artan girdi fiyatlarının gerektirdiği ek finansman nedenleriyle süratle artmıştır.

Kanun ve tahsislerle toplam

fon olanakları pazar mekanizması dışına çekilerek Kamu kuruluşlarının fon ihtiyaçları karşılanabilmektedir. Fakat bu durum Özel sektörün fon olanaklarını kısımtadır.

Kanun ve tahsislerle fonların Kamu kuruluşlarına çekilmesi, fon pazarlarının ve sermaye piyasalarının gelişmemiş olması, bu pazarların kanunlarla kısıtlanması veya gelişme için gerekli hukuki çerçevenin bulunmaması nedenleriyle Özel sektörün fon olanaklarını geliştirilmesi mümkün olmamaktadır.

OLUMSUZ GELİŞMELER

Sanayide kaynak darlığı ve son gelişmeler devam ettiği takdirde doğabilecek sonuçlar şöyle sıralanabilir.

■ 1974 yılında Özel sektörden imalat sanayiinde 12,5 milyar TL. yatırım beklenmektedir. Bu yatırımın gerçekleşmesi tehlikeye düşecektir.

■ Özel sektör kapasitesini daha iyi değerlendirme çabası içindedir. Bu çabaların engellenme tehlikesi doğabilir.

■ Çok ileri safhada kaynak darlığı üretim faaliyetlerini yavaşlatabilir. Bu dâişsizliğe dönüşür. Bu durum, işletmeler artan fiyatlar nedeniyle artan fon ihtiyaçlarını karşı-

layamaz duruma düştüklerinde doğabilir.»

«KRİTİK DÜZEYE ULAŞMADAN TEDBİR ŞART»

Öztuna, alınması gereken tedbirlerde gecikilmesi halinde, kaynak darlığının kritik düzeye ulaşacağını, bundan sonra tedbir getirilse bile geç kalınmış olacağını belirterek önerilerini şöyle sıralamıştır.

— Fon pazarlarında bir birleştirmeye gidilmelidir. Yukarıda açıkladığımız gibi Kamu ve Özel sektör için iki ayrı fon pazarı bulunmaktadır. Bütün sektörler aynı fon pazarlarından eşit rekabet koşulları altında fon sağlama yoluna gitmelidir. Bu tutum ekonomide kaynak dağılımını daha olumlu hale getirecektir. Kamu kuruluşlarına yapılması gereken subvansiyon, açık subvansiyon biçiminde olmalıdır.

— Fon pazarlarında fiyat, faiz ve temettüdür. Faiz hadleri mümkün olduğu kadar serbestçe fon pazarlarında oluşmalıdır. Bu durum hem kaynak dağılımını olumlu bir biçimde etkileyecek, hem de tasarruflu bireylerin tasarruflarını daha iyi değerlendirme olanağını yaratacaktır. Bu tutum altında fon pazarları dışında değerlendirilen tasarruflar fon pazarlarına kayabilir. Bugün resmi kararlarla saptanan faiz

hadleri günümüzün fiyat artışları altında geçerli olmaktan çok uzaktır.

— Fon pazarlarında en büyük eksiklik sermaye piyasasını düzenleyen kanunlar ve sermaye piyasasının gerektirdiği müesseselerin olmamasıdır. Sermaye piyasalarına ilişkin yasaların bir an önce kanunlaşması için çaba harcanmalıdır.

Ekonomik Göstergeler...

İlk 6 aylık dönemdeki İthalâtımız

Ocak-Haziran dönemi ithalâtı, 1973 yılında gerçekleşen toplam ithalâtın % 79,3'üne vararak 1.664.3 milyon doları bulmuştur. Öte taraftan 1974 yılı Ocak-Haziran döneminde gerçekleşen ithalât, 1973 yılının aynı dönemi ithalâtından % 73,4 oranında, 1963-1972 yılları aynı dönem ithalât ortalamasından % 293,9 oranında, 1963-1974 yılları Ocak-Haziran dönemi ithalât ortalamasından % 191,6 oranında daha ileri bir düzeye ulaşmıştır.

1963-1974 yıllarında gerçekleşen Ocak-Haziran ithalât ve ihracat değerleri aşağıda verilmiştir.

TABLO I

Ocak Haziran döneminde

Yıl	İthalât (000 \$)
1963	316.967

1964	293.064
1965	278.439
1966	354.515
1967	326.698
1968	394.072
1969	413.433
1970	527.256
1971	606.962
1972	713.788
1973	959.721
1974	1.664.294

İthalâtın yükselmesi ile, özellikle Liberasyon Listelerinden yapılan ithalâtın oranı da artış göstermiştir. Ocak-Haziran dönemi itibariyle Liberasyon oranı, 1972 yılında % 47,1 1973 yılında % 49,1 oranında gerçekleştiği halde, 1974 yılında % 63,7'ye yükselmiştir.

Bu yükselmeler sonucu, dövizle yapılan ithalât, Ocak-Haziran dönemi itibariyle, 1972 yılında 512,3 milyon dolar, 1973 yılında 721,5 milyon dolar olduğu halde, 1974 yılında 1,379,9 milyon dolara çıkmıştır. Dövizle gerçekleştirilen ithalâtın, toplam ithalât içindeki payı, 1972 yılında % 71,8, 1973 yılında % 75,1 ve 1974 yılında da % 82,9'a varmıştır.

Kaynaklar itibariyle gerçekleşen Ocak-Haziran ayı ithalâtı aşağıda gösterilmiştir.

TABLO II
OCAK-HAZİRAN DÖNEMİ
İTHALÂTI

	1972 (000 \$)	1973 (000 \$)	1974 (000 \$)
1. Liberasyon	336.072	471.614	1.059.861
2. Tahsisli İthal Malları	176.277	249.913	319.989
3. Anlaşmalılar	49.943	38.461	88.208
Program İthalâtı	562.292	759.988	1.468.058
4. NATO - Enfrastrüktür	6.856	6.637	11.533
5. Özel Yabancı Sermaye	11.141	9.114	7.277
6. Proje Kredileri	108.013	157.706	146.733
7. Surplus İthalâtı	—	—	—
8. Bedelsiz İthalât	25.355	26.078	29.841
a. Bedelsiz	16.954	22.502	23.940
b. Bağış	8.401	3.576	5.901
9. Diğerleri	131	199	852
Toplam :	713.788	959.722	1.664.294

İlk 6 Aylık Dönemdeki İhraca-
tımız :

Ocak-Temmuz dönemi ihracatı 952,9 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Aşağıda Tablo III'de ihracatımızın yıllar itibariyle gelişimi gösterilmiştir. Buna göre 1974 Ocak-Temmuz döneminde gerçekleşen ihracat, 1963-1972 yılları aynı dönem ihracat ortalamasına göre, % 163,2 oranında artış gösterirken, 1973 yılı Ocak-Temmuz dönemine göre % 35,8 oranında yükselemiştir.

TABLO III

Ocak-Temmuz Döneminde
İhracat (000 \$)

Yıl	İhracat (000 \$)
1963	190.262
1964	180.901
1965	231.672
1966	242.624
1967	250.938
1968	249.461
1969	267.734
1970	293.754
1971	308.630
1972	473.195
1973	701.887
1974	952.831

Bu gelişmelere göre, 1974 yılı Ocak-Temmuz dönemi ihracatı, 1972 yılına kadar tüm yıllık ihracat gerçekleştirmelerini geride bırakmış, 1973 yılı ihracatının % 72,3'ünü şimdiden gerçekleştirmiş bulunmaktadır.

İhracatta bu gelişmeler oluşurken, ihracatın yapısında da bazı önemli değişimler meydana gelmiştir. Şöyleki ihracatın sektö-

rel dağılımına baktığımızda tarım ve hayvancılık ürünlerinin payı, ilk kez % 60'ın altına düşmüş, % 57, 76 düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık sanayii ürünlerinin payı % 33,54'den % 38,21'e yükselmiş bulunmaktadır.

1974 yılı Ocak-Temmuz dönemi ihracatı, ana mal grupları bakımından aşağıda Tablo IV'da verilmektedir.

TABLO IV
Ocak - Temmuz İhracatımız

Ana Mal Grupları	Yıllar	
	1973 (000 \$)	1974 (000 \$)
I. Tarım ve Hayvancılık Ürünleri	443.831	550.370
a) Hububat ve Baklagiller	39.668	11.934
b) Meyveler ve Sebzeler	117.068	142.767
c) Sanayi Bitkileri	258.429	359.237
d) Hayvancılık ve Hayvan Ürünleri	20.888	26.542
e) Su Ürünleri	7.778	9.890
II. Madencilik ve Taşocakçılığı Ürünleri	22.628	38.419
III. Sanayi Ürünleri	235.428	364.142
1. Gıda - İçki Sanayi	92.140	78.312
2. Dokumacılık Sanayii	50.193	105.274
3. Orman Ürünleri Sanayii	2.829	15.825
4. Deri - Kösele İşleme Sanayii	19.45	36.815
5. Kimya Sanayii	11.472	21.258
6. Petrol Ürünleri Sanayii	23.006	47.560
7. Çimento Sanayii	11.467	5.349
8. Cam Seramik Sanayii	3.532	6.373
9. Demir Dışı Metaller Sanayii	8.141	21.194
10. Madeni Eşya - İmalât Sanayii	5.111	11.156
11. Elektrikli Makineler	1.151	504
12. Diğerleri	6.861	14.522
Toplam :	701.887	952.931

Yukarıda Ocak-Haziran dönemi için ayrıntılı olarak verdiğimiz ithalâtımıza Temmuz ayında oluşan 251, 7 milyon TL'lık ithalâtın ilâvesiyle ilk 7 aylık dönemde toplam ithalât 1.916.0 milyona ulaşmıştır. Aynı dönemde yapılan 953,0 milyon dolarlık ihracat ile 963 milyon dolarlık bir dış ticaret dengesi açığı ortaya çıkmıştır. Bunun 200 milyon dolarlık

kısmı artan petrol fiyatlarından ileri gelmiştir.

Geçen yılın ilk 7 ayında 628 milyon dolar olan işçi dövizleri, bu senenin ilk 7 ayında 147 milyon dolar artarak 725 milyon dolara ulaşmıştır. Bu artış dış ticaret dengesindeki açığın kapatılmasına yardımcı olmuştur.

**Dergimizi
Yaşatmak için
Lütfen
Yazı Gönderiniz
ve
ilân Teminine
Çalışınız.**

İKTİSAT
DERGİSİ

probleminiz
boru veya boruprofil ise

BORUSAN

bol esidi , üstün kalitesi
ve teknik servisi ile
hizmetinizde

BORUSAN

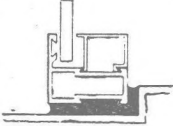
BORU SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ

İSTANBUL

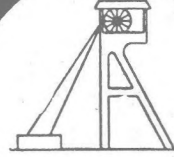
1958

Merkez : Meclisi Mebusan Cad.No:325 Kat:1 Salıpazarı -İstanbul Tel;44 74 80 (5Hat)

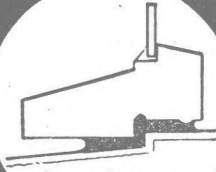
ÇEKOMASTİK

metal doğrama
montajında

liman ve baraj
inşaatlarında

ağşap doğrama
montajında

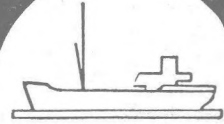
dilatasyon
dolgularında

ELASTİKİ
YAPIŞTIRICI
SIZDIRMAZ
İZOLATÖR

SANAYİ MACUNU

boru kalafatlarında

gemi inşaatlarında

ÇUHADAROĞLU ALUMİNYUM DOĞRAMA FABRİKASI
ÇEKO KİMYA TESİSLERİ
Hürriyet Mah. - Bengü Sok. No 29 Şişli İSTANBUL
tel. 46 2038 - 39

otomontaj
sanayiinde

catı ve cephe
kaplamalarında

ÇEKO

YENİLİK BASIMEVİ

Cağaloğlu Yokuşu, Cemal Nadir Sokağı
Büyük Milâs Hanı No. 45 - 46 - 47 - 48
Telefon • 27 11 53 - 22 56 41 İstanbul

DİZGİ BASKI (TİPO-OFSET) CİLT

* Kartvizitten Gazeteye Kadar .
bütün işlerinizde güvenle
başvuracağınız en yetkili müessese

ARSLAN

tek

veya

BLOK

• yapı tuğlası

• ateş tuğlası

• ateş harçları

izolasyon tuğlası

EYÜP — İSTANBUL

Fab. 23 22 10

Mz. 44 30 40

22

st

Uzmanınız diyor ki:

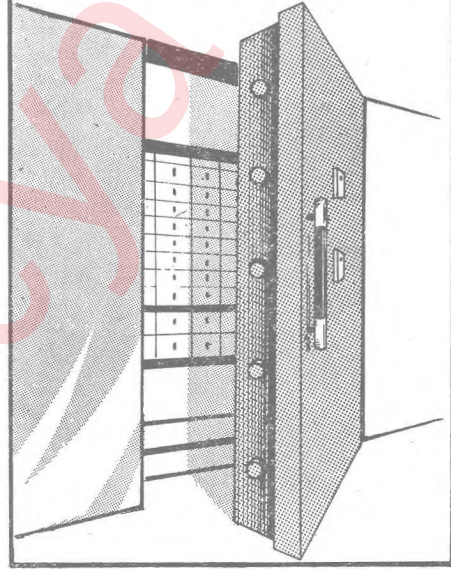
emniyet ön plânda gelir

MASİS BAUER

bankaların kiralık müşteri kasaları
şifreli ve şifresiz zırlı çelik
ana kasa kapıları
konusunda

MASİS BAUER'e
güveniniz

Dünyada
"HARİKA KİLİT," olarak ün salan
BAUER kasa kilitleri, memleketimizde
BAUER Firmasının lisansı ve teknik
elemanlarının nezareti altında
MASİS BAUER tescilli markası ile
imâl edilmektedir.

MASİS BAUER

- Sisteminde ● Kiralık müşteri kasaları
● Zırlı ana kapılar
● Kurşun geçmez vezneler
● Müdüriyet kasaları
● Ticari tip kasalar

MASİS garantisi ile hizmetinizdedir.

MASİS ÇELİK EŞYA SANAYİİ A.Ş

İst. Merkez : Tel. : 45 22 45 Mağaza Tel. : 47 79 44
Ankara Yetkili Bayii : Cevdet Özden Tel. : 12 38 38
Adana Yetkili Bayii : SU - TE Yapı ve Dekorasyon Merkezi Tel. : 15741
Samsun Yetkili Bayii : Akar Kırtasiye Tel. : 2232

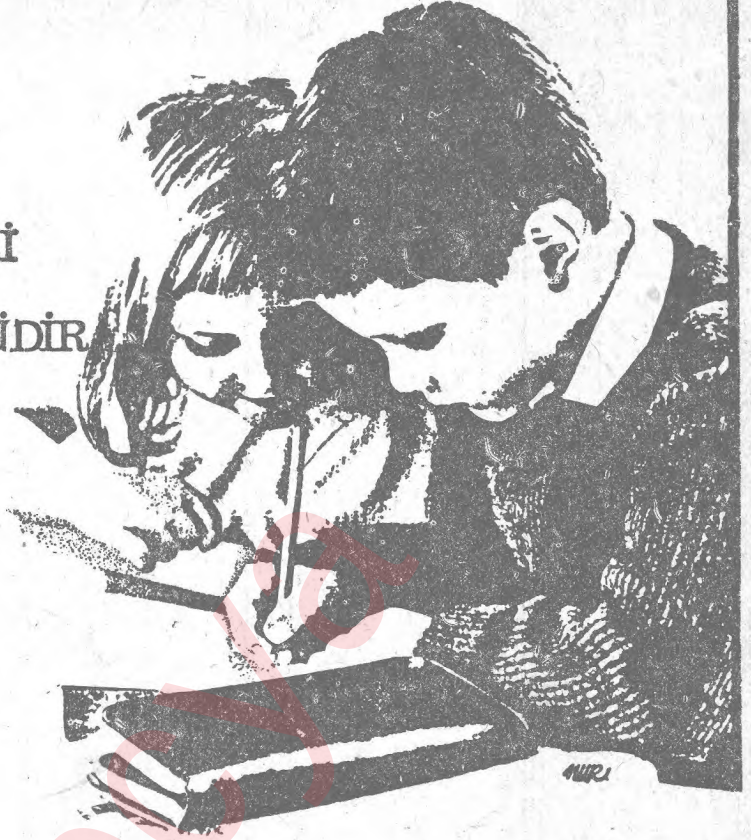
HOS BIR GÖRÜŞ

**SARAP
SANAYİİNDE
KALİTE VE NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE
TEKEL
SUNAR**

(Basın : 60284)

BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALİŞTİRİNİZ

T.C.ZİRAAT BANKASI